

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR	13

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TARİHİ SÜREÇ

I. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ KAVRAMI.....	15
A. TOPLANTI KAVRAMI.....	15
1. Tanım	15
2. Toplantının Bileşenleri.....	18
a. Kişi.....	18
b. Amaç.....	20
c. Organizasyon	22
ç. Süre.....	24
d. Yer.....	25
B. GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ KAVRAMI.....	27
C. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ TÜRLERİ.....	29
1. Planlı-Plansız (Ani-Spontane) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri	30
2. Genel-Özel Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri	33
a. Yer Ölçütü	35
b. Sayı Ölçütü	36
c. Üyelik Ölçütü.....	37
ç. Kişisel Davet (Çağrılmış Olma) Ölçütü.....	37
3. Açık-Kapalı Yer Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri	39
Ç. BENZER HAK VE ÖZGÜRLÜKLER İLE İLİŞKİSİ	41
1. İfade Özgürlüğü ile İlişkisi.....	42
2. Düşünceyi Açıklama ve Yayma Özgürlüğü ile İlişkisi.....	49
3. Dernek Kurma Özgürlüğü ile İlişkisi.....	50
4. Sendika Kurma Hakkı ile İlişkisi	52
5. Dilekçe Hakkı ile İlişkisi.....	54
6. Siyasi Katılma Hakkı ile İlişkisi.....	56

7. Etkili Başvuru Hakkı ile İlişkisi.....	57
8. Basın Özgürlüğü ile İlişkisi	58
9. Sivil İtaatsizlik, Grev ve Direnme Hakkı ile İlişkisi	62
10. Seyahat Özgürlüğü ile İlişkisi	67
D. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNÜN KULLANIM USULÜ, NİTELİĞİ VE KAPSAMI.....	69
1. Hakkın Kullanım Usulüne İlişkin Sistemler	69
a. Serbestlik Sistemi.....	69
b. İzin Sistemi.....	70
c. Bildirim Sistemi.....	70
2. Hak veya Özgürlük Niteliği	72
3. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünün Kapsamı	73
a. Dar Yorum Görüşü	74
b. Geniş Yorum Görüşü.....	74
c. Düşünce Açıklaması Olarak Kabul Eden Görüş	75
II. TARİHİ DEĞİŞİM VE GELİŞİM SÜRECİ	77
A. ULUSLARARASI METİNLERDE.....	78
1. Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi.....	78
2. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	79
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	81
4. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi.....	81
5. Kopenhag Belgesi ve Paris Şartı	82
6. Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı	83
7. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	83
8. Çocuk Hakları Sözleşmesi.....	84
9. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı	85
10. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 Sayılı Sözleşmesi	85
B. TÜRK HUKUKUNDAKİ ANAYASAL VE YASAL DÜZENLEMELER.....	86
1. Osmanlı Dönemi.....	86
a. Kanuni Esasi Öncesi Dönem.....	87
b. Kanuni Esasi Dönemi	88
2. Cumhuriyet Dönemi.....	91
a. 1921 Anayasası Dönemi	91
b. 1924 Anayasası Dönemi	91
i. 6187 Sayılı Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanun	93

ii. 6761 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun	93
c. 1961 Anayasası Dönemi.....	95
i. Genel Olarak.....	95
ii. 171 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti Hakkında Kanun	97
ç. 1982 Anayasası Dönemi.....	100

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKININ KULLANIM USUL VE ESASLARI

I. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKININ NORM SINIRLARI.....	104
A. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKININ DOĞAL VE ANAYASAL SINIRLARI	105
1. Doğal Sınırlar	106
2. Anayasa ile Öngörülen Sınırlama Amaçları	107
a. Milli Güvenliğin Korunması	109
b. Kamu Düzeninin Korunması.....	112
c. Suç İşlenmenin Önlenmesi.....	113
ç. Genel Sağlığın Korunması	116
d. Genel Ahlakın Korunması.....	117
e. Başkalarının Hak ve Özgürlüklerinin Korunması	118
3. Anayasa ile Öngörülen Sınırlamanın Sınırları	118
a. Sınırlamanın Kanuniliği	119
b. Öze Dokunma Yasağı	121
c. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Aykırı Olmama.....	124
ç. Ölçülülük İlkesi	125
d. Sebebe Bağlılık	128
e. Laik Cumhuriyetin Gereklerine Aykırı Olmama.....	129
f. Anayasanın Sözüne ve Ruhuna Aykırı Olmama İlkesi	131
g. Ayrımcılığa Yol Açmama.....	132
B. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKININ KANUNİ SINIRLARI.....	134
1. Silahsız ve Saldırısız Olması	136
2. Bildirim Esaslarına Uyulması	138
3. Kanunda Öngörülen Sınırlamalardan Başka Bir Sınırlamaya Tabi Tutulamaması.....	140
4. Düzenleme Kurulunun Oluşumu	141

II. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKINA İLİŞKİN TEMEL DÜZENLEMELER.....	142
A. 2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU VE ALT DÜZENLEMELER.....	142
1. Kanun'un İlk Hali	142
2. Genel Olarak Kanun'da Yapılan Değişiklikler	143
3. Kanun'un Son Hali ile Madde Değerlendirmesi ve İlgili İçtihat	145
4. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik	200
5. İçişleri Bakanlığının 2012/64 Sayılı Genelgesi	201
B. GÜVENLİK GÜÇLERİ İLE İLGİLİ TEMEL MEVZUAT	202
1. Emniyet Teşkilat Kanunu.....	203
2. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu.....	205
3. Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu.....	208
4. Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu	211
C. ÖZEL YÖNETİM DURUMLARI İLE İLGİLİ TEMEL MEVZUAT	213

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ HAKKININ KULLANIMA İLİŞKİN İDARENİN YETKİLERİ VE SORUMLULUĞU

I. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNE İLİŞKİN İDARENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ İLE GÖREV VE YETKİLERİ	221
A. İDARENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	221
1. Devletin Barışçıl Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne Müdahale Etmeme Negatif Yükümlülüğü	222
2. Devletin Barışçıl Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünün Yapılabilmesi İçin Gerekli Tedbirleri Alma Pozitif Yükümlülüğü	224
3. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Öncesinde İdarenin Yükümlülükleri.....	226
a. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünde Bulunanların Güvenliğinin Sağlanması.....	226
b. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünde Görevli Kamu Görevlilerinin Güvenliğinin Sağlanması	227
c. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünde Bulunmayan Üçüncü Kişilerin Güvenliğinin Sağlanması	228
4. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Sırasında İdarenin Yükümlülükleri	230
a. Orantısız Müdahale ve Kötü Muamele Yasası	231
b. Müdahalede Biber Gazı ve Tazyikli Su Kullanımı	241

c. Göstericilerin Yüzünü Kapatması	250
ç. Karşıt Görüşlülerin Bulunduğu Durumlarda İdarenin Yükümlülükleri	251
5. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Sonrasında İdarenin Yükümlülükleri	254
a. Orantısız Müdahalede Bulunan Kamu Görevlileri Hakkında Etkili Soruşturma Yapma Yükümlülüğü	254
b. Koruma Altına Alma ve Uzaklaştırma	258
B. İDARENİN GÖREV VE YETKİLERİ	260
1. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Öncesi İdarenin Görev ve Yetkileri	260
a. Erteleme	260
i. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Gerekçesi	265
ii. Suç İşlenmesinin Önlenmesi Gerekçesi ile Genel Sağlık ve Genel Ahlâk Gerekçesi	266
iii. Başkalarının Hak ve Özgürlüklerinin Korunması Gerekçesi	269
b. Yasaklama	271
i. Sınırlı Süreli Yasaklama	272
ii. Sınırsız Olarak Yasaklama	280
2. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yapılacak Coğrafi Alana İlişkin İdari Müdahaleler	286
a. Faaliyet Alanı, Zamanı ve Güzergâhının Saptanması	286
b. Faaliyet Alanına Erişimin Engellenmesi	294
c. Faaliyet Alanında Önleme Araması Yapılması	296
ç. Faaliyet Alanında Kimlik Tespiti İşlemlerinin Yapılması	299
d. Faaliyet Alanında Adli Kolluk İşlemlerinin Tatbiki (Yakalama, Gözaltına Alma)	301
3. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Esnasında İdari Müdahaleler	303
a. Kortej Oluşturma	303
b. Ses ve Görüntü Alma	303
c. İhtar ve Dağıtma (Biber Gazı Kullanımı, Tazyikli Su Sıkma)	306
ç. Askeri Birliklerden Yardım İsteme	311
4. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Sonrasında Adli Kolluk Müdahaleleri	314
a. Yakalama	314
b. Gözaltına Alma	315
II. TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNE İLİŞKİN İDARENİN TASARRUFLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI VE İDARENİN SORUMLULUĞU	316
A. İDARENİN TASARRUFLARINA KARŞI İDARİ BAŞVURU YOLLARI	316

B. İDARENİN TASARRUFLARINA KARŞI YARGISAL BAŞVURU YOLLARI	321
C. İDARENİN SORUMLULUĞU	326
1. Kusur Sorumluluğu.....	326
2. Kusursuz Sorumluluk.....	329
3. Sorumlulara Rücu İşlemleri	333
III. YARGI KARARLARINDA TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNE YAKLAŞIM.....	334
A. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN BAKIŞI.....	334
1. Barışçıl Nitelik Şartı	334
2. Salt Kanuna Aykırılığın Müdahale Gerektirmemesi	337
3. Kolluk Kuvvetlerinin Orantısız Güç Kullanımı	339
4. Kamu Makamlarının ve Kolluk Kuvvetlerinin Hoşgörülü Davranması....	342
5. Kolluk Kuvvetlerinin Müdahalede Sabırsız/Aceleci Davranması	344
B. ANAYASA MAHKEMESİNİN BAKIŞI.....	346
1. 2911 Sayılı Kanun'un 28/1 Maddesinin İptali İstemli Norm Denetimi	346
2. 2911 Sayılı Kanun'un 34/A Maddesinin İptali İstemli Norm Denetimi	347
3. Kamu Görevlilerinin Basın Açıklamasında Bulunması Durumu	348
4. Kamu Görevlilerinin Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüne Katılması Durumu	351
5. Bireysel Başvuru Kararları: Genel Çerçeve	353
C. DANIŞTAYIN BAKIŞI.....	356
1. İstisnai Faaliyetler (Madde 4/a)	356
2. İdarenin Yasaklama Yetkisi.....	359
3. Disiplin Cezaları	361
4. Yabancıların İzin Alma Zorunluluğu.....	365
5. 5442 Sayılı Kanun Çerçevesinde Verilen Yasaklama Kararı.....	366
6. İdarenin Yer ve Güzergâh Belirleme Yetkisi	369
Ç. YARGITAYIN BAKIŞI.....	371
1. Yabancıların İzin Alma Zorunluluğu.....	371
2. Kolluk Kuvvetlerinin Sabırsızlığı.....	371
3. Düşünce ve Kanaat Açıklama Yöntemi.....	372
4. İdarenin Eksik İşlemleri	373
5. Kişilerin Demokratik Tepkileri	375
KAYNAKLAR	377